κυπριακή συνείδηση

Το κείμενο αυτό είναι η ομιλία μου σε εκδήλωση που οργάνωσε το περιοδικό μας στη Πύλη Αμμοχώστου. Στην ίδια εκδήλωση μίλησε ο Mehmet Yíasín, για την «Τουρκοκυπριακή ταυτότητα στη λογοτεχνία». Την ομιλία του Yíasín θα δημοσιεύσουμε στο ερχόμενο τεύχος, στο οποίο θα υπάρχει ένα αφιέρωμα για τους Τουρκοκυπρίους. Θα απαντήσουμε τότε και σε διάφορα άρθρα των εφημερίδων για την εκδήλωση.

Κωστής Αχνιώτης

Κατ’ αρχή διευκρινίζω ότι αντιλαμβάνομαι την έννοια συλλογική συνείδηση (και το περιεχόμενό της) όχι σαν σταθερή και αμετάβλητη και φυσικά δεν της αποδίδω διαστάσεις φυσικής αρχής. Η συλλογική συνείδηση όπως και κάθε έννοια κοινωνική είναι μεταβλητή και ακολουθεί τις μεταβαλλόμενες ανάγκες μιας κοινωνίας.

Η μεταβλητότητα αυτή δεν είναι βέβαια καθόλου μηχανιστική. Το εποικοδόμημα μπορεί να επενεργεί πάνω στη κοινωνική εξέλιξη δραστικά. Για παράδειγμα η εμφάνιση της βιομηχανίας διαμορφώνει το σύνολο εργάτες που είναι δυνατόν να αποτελούν φορέα της εργατικής συνείδησης. Η εργατική συνείδηση είναι εν δυνάμει κοινή για όλες τις χώρες και μπορεί να καθορίσει το σύνολο των εργατών του κόσμου. Φυσικά η αντίληψη αυτή είναι μακροσκοπική. Άλλα κριτήρια, όπως η επιμέρους συνείδηση επενεργούν διαμορφώνοντας αντιτιθέμενα υποσύνολα.

Για τις ανάγκες του κειμένου αποκαλώ Κυπριακή Συνείδηση, τη συνείδηση τής Κυπριακής Ανεξαρτησίας. Ο φορέας της είναι όσοι Κύπριοι πιστεύουν στην Ανεξαρτησία, όσοι δηλαδή αντιλαμβάνονται την Κύπρο και το λαό της σαν μια ανεξάρτητη οντότητα και επιδιώκουν κατά συνέπεια τη διαφύλαξη του ανάλογου πολιτειακού θεσμού, του Ανεξάρτητου Κυπριακού Κράτους.

Βεβαίως η αντίληψη της Κυπριακής Ανεξαρτησίας είναι βασικά ένα θέμα το οποίο δεν έχει μελετηθεί ούτε ιστορικά ούτε κοινωνιολογικά, ούτε πολιτικά, κι αυτό ισχύει και για τις δύο κοινότητες. Κι είναι απόλυτα φυσικό μιας και από τη δεκαετία του '50 και εδώ υπερίσχυσαν σε απόλυτο βαθμό η συνείδηση της Ένωσης και του ταξίμ. Παρά την αποδοχή μιας ούτω καλούμενης Ανεξαρτησίας το '60, οι ηγετικές ομάδες των δύο κοινοτήτων ήταν (ή συμπεριφέρονταν ως να ήταν) ενωτικές ή ταξιμικές. Επομένως μόνο αυτή τη πτυχή της ιστορίας πρόβαλαν με την αντίστοιχη φυσικά ιδεολογική αντιμετώπισή της. Είναι ενδεικτικό το πόσο παραγνωρισμένη είναι ακόμα και τώρα στα σχολεία η ιστορία των Ελληνοκυπρίων για παράδειγμα.

Έτσι δεν είναι εύκολο να αντιληφθούμε που το ΚΚΚ στήριζε την ανθενωτική του στάση. Σας διαβάζω ένααπόσπασμα.

«… το ΚΚΚ θεωρεί καθήκον του να διαμαρτυρηθεί μεθ'όλων των δυνάμεων του, εν πρώτοις εναντίον της τοπικής Αγγλικής κυβερνήσεως η οποία δια της αδιαφορίας της συντείνει εις την όξυνσιν των φυλετικών μισών μεταξύ των κατοίκων της Κύπρου και κατόπιν εναντίον των πλαστών ηγετών του τόπου οι οποίοι ομίλησαν και θα ομιλήσουν εν ονόματι του Κυπριακού λαού. ΚΑΤΩ Η ΕΝΩΣΗ ΖΗΤΩ Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΖΗΤΩ ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» (Νέος Άνθρωπος, 25.4.1925).

Βλέπουμε πάντως ότι η Ανεξαρτησιακή αντίληψη συνδυαζόταν ήδη με την προσπάθεια της αποφυγής διακοινοτικών αντιθέσεων.

Δεν υπάρχει βέβαια αμφιβολία ότι από τότε μέχρι την κατηγορηματική αποδοχή του «Ένωση και μόνον Ένωση» από το ΑΚΕΛ ύστερα από 25 περίπου χρόνια αμφιταλαντεύσεων, το λαϊκό αίσθημα της Ελληνοκυπριακής κοινότητας προσανατολιζόταν όλο και πιο δυνατά προς την Ελλάδα. Η Τουρκοκυπριακή μειοψηφία φαίνεται ότι ακολουθούσε τις εξελίξεις καθυστερημένα και τελικά είναι μέσα και μετά από τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Πάντως όταν το ΑΚΕΛ στρέφεται προς την Ένωση, το Τροτσκιστικό Κόμμα Κύπρου (πούταν μια μικρή κομμουνιστική οργάνωση) εξασκεί εναντίον του δριμεία κριτική, αντιλαμβανόμενο την ανεξαρτησία σαν αυτοκυβέρνηση των καταπιεσμένων τάξεων και χωρίς να αναφέρεται στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα. Διαβάζω ένα απόσπασμα:

« ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ, Η φετεινή Πρωτομαγιά ας μας βρει στις επάλξεις του αγώνα για το πέρασμα της εξουσίας στα χέρια του λαού μας, για την ΑΥΤΟΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Η προδοτική εγκατάλειψη του συνθήματος της Αυτοκυβέρνησης από μέρους της σταλινικής ηγεσίας και η υιοθέτηση του συνθήματος της «Ένωσης» πρέπει να μας κάνει να συνέλθουμε.Το αφιόνισμα της «Ένωσης» πρέπει να το σταματήσουμε εμείς οι ίδιοι. Να εξαναγκάσουμε τους κακή τη μοίρα ηγέτες των εργατικών μας οργανώσεων να μπούνε στον ορθό δρόμο της εξυπηρέτησης των εργατικών συμφερόντων. Αν αρνηθούνε, να τους παραμερίσουμε και να τραβήξουμε μπροστά, με μια καινούργια, μαχητική, ταξικά συνειδητή και αποφασιστική ηγεσία, για τον αγώνα για το πέρασμα της εξουσίας στα χέρια των εργατών–αγροτών. Η «Ένωση» δεν μπορεί να μας προσφέρει ούτε καλύτερους όρους δουλειάς, ούτε καλύτερα μεροκάματα, ούτε το κοινωνικό ξεσκλάβωμα μας να μας εξασφαλίσει. Μονάχα την αλλαγή των αλυσίδων μας θα φέρει. Τίποτε περισσότερο τίποτε ολιγώτερο. ΕΡΓΑΤΕΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΚΑΤΑΠΙΕΖΟΜΕΝΟΙ, Εμπρός στον αγώνα για χειραφέτησή μας. Στον αγώνα για τις οικονομικές και πολιτικές διεκδικήσεις μας. Στον αγώνα για την καλυτέρευση των όρων δουλειάς και τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις. Για το άνοιγμα δουλειών για τους ανέργους. Για ανεργιακά επιδόματα. Για την οργάνωση και την ταξική συνειδητοποίηση όλων των καταπιεζομένων. Για την ΑΥΤΟΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Για μια Κυβέρνηση Εργατών Αγροτών,που να πονεί τον εργάτη και να προστατεύει τον αγρότη. Για την πλέρια εθνική και κοινωνική μας απελευθέρωση»

Σ’ αυτό το κείμενο δεν γίνεται αναφορά στους Τουρκοκύπριους. Όμως στις δημοτικές εκλογές από τους υποψηφίους του κόμματος αυτού προβάλλεται η ιδέα της αναλογικής εκπροσώπησης των Τουρκοκυπρίων και παράλληλα καταπολεμάται το αίτημα της Ένωσης με το αίτημα της Αυτοκυβέρνησης. Το αίτημα της Ένωσης θεωρείται αίτημα εξ’ ολοκλήρου αστικό.(Εργάτης 15 του Μάη, 1949).

Πάντως η οργάνωση των Τροτσκιστών διασπάται και διαλύεται λίγο αργότερα. Ένας από τους λόγους είναι και το ότι ένα μέρος των μελών του γίνεται ενωτικό καθώς μαρτυρούν τα κείμενα συζήτησης που βλέπουμε στα τελευταία τεύχη του. Συνοπτικά βλέπουμε ότι πριν από την δεκαετία του'50, η Ελληνοκυπριακή αριστερά τείνει αμφιταλαντευόμενη να θέλει ανεξαρτησία χωρίς πάντα να την αντιθέτει στην ένωση) και συνδυάζει το αίτημα αυτό με μία έντονη εργατική πολιτική (δεν είναι τυχαίο που οι τελευταίοι εργατικοί αγώνες έγιναν τότε) και μια αντίληψη του κινδύνουπου εμπεριέχονταν μέσα σε μία πιθανή δικοινοτική αντίθεση (και ασφαλώς άλλους λόγους π.χ. γεωπολιτικούς).

Δεν ξέρω αν και εσείς όπως και εγώ θεωρείτε ότι η ιστορία έμπραχτα δικαίωσε τους φόβους των αριστερών της εποχής. Πάντως ενώ η Ελληνοκυπριακή κοινότητα εν σώματι ψηφίζει «Ένωση και μόνο Ένωση» το 1950 και ολόκληρη η δεκαετία δεν αφήνει χώρο για τίποτα άλλο, υποθέτω ότι και ανάμεσα στην αστική τάξη υπόκωφα υπάρχουν σκέψεις για ανεξαρτησία, διότι ασφαλώς δεν μπορεί να‘ναι τυχαία που ο Μακάριος δίνει τη γνωστή εκείνη συνέντευξη το 1957 ή που το εθνικό συμβούλιο της εποχής συμμετέχει έστω και δυσανασχετώντας στις συνομιλίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου.

Κάνοντας έναν απολογισμό της δεκαετίας του '50, μπορούμε συνοπτικά να πούμε ότι ολόκληρο το

επαναστατικό δυναμικό του κυπριακού λαού Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων σπαταλήθηκε για να περιθωριοποιηθεί η συνειδητή συμμετοχή της εργατικής τάξης, για να κτιστεί η δικοινοτική σύγκρουση και για να δοθεί όχι η αυτοκυβέρνηση, ούτε η Ένωση αλλά η εξάρτηση.

Για αυτό η Κυπριακή Συνείδηση είναι συνέχεια μία μόλις γεννημένη συνείδηση. Δεν ξεπέρασε ποτέ τη πρώτη βρεφική ηλικία. Κατά συνέπεια το πρόσωπό της είναι σημαδεμένο από τη θλίψη των βαθιών γηρατειών, και το κύριο αίσθημα που μπορεί να νοιώσει είναι ο αβέβαιος πόνος της ύπαρξης. Η Κυπριακή Συνείδηση υπάρχει καταπατημένη ανάμεσα στα πόδια των αντιπάλων της που‘ναι πιασμένοι σε μία ατελείωτη μάχη σώμα με σώμα. Από το ύψος του εδάφους όπου ευρίσκεται τους βλέπει σαν πελώριους γίγαντες. Παρά τα συνεχή ποδοπατήματα η Κυπριακή Συνείδηση σώζεται μόνο από το γεγονός ότι κανείς από τους γίγαντες δεν επικυριαρχεί ολοκληρωτικά. Αλλιώς η Κυπριακή Συνείδηση θα χανόταν.

Η Κυπριακή Συνείδηση νομίζει ότι είναι αδύνατη. Για αυτό παίζει τον ψόφιο κοριό, περιμένοντας καλύτερες μέρες.

Η Κυπριακή Συνείδηση είναι αδύνατη και ταπεινή. Το ξέρει και δεν μπαίνει στην μάχη. Αρκείται να καγχάζει την αδυναμία των πολύ πιο ισχυρών της αντιπάλων πουπαρ’ όλα αυτά είναι κι αυτοί αδύναμοι να επιβάλουν τη δική τους τάξη πραγμάτων. Στα αυτιά της οι φωνές τους ηχούν σαν κενολογία και φανφαρονισμός.

Η Κυπριακή Συνείδηση έχει την υπεροψία των περιθωριακών.

Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Εντός των Τειχών (Τεύχος 35), Δεκαετία 1980-1989, 1988, Λευκωσία, Λευκωσία (νότια), Κυπριακή Συνείδηση

From:
https://movementsarchive.org/ - **Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο**
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:magazines:entostonteixon:no_35:kipriaki_sinidisi

Last update: **2020/08/29 13:36**